

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

พระพุทธศาสนาได้ชื่อว่า เป็นศาสนาแห่งการกระทำจัดเป็นกิริยวาทหรือกรรมวาท คือ สอนให้หวังผลจากการกระทำของตนเอง เป็นการหวังพึ่งตนเองเพื่อนำไปสู่ความมีอิสรภาพ คือ พันทุกข์ได้ การอุบัติขึ้นของพระพุทธศาสนา จึงเป็นการประกาศอิสรภาพให้แก่มนุษย์ด้วยปรัชญาที่ว่า "มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้" และจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนพัฒนาด้วยการศึกษา ที่เรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา และในขั้นสูงสุด การฝึกฝนพัฒนามนุษย์จะนำไปสู่การรู้แจ้ง สัจธรรมคือทำให้เกิดปัญญา จนสามารถหลุดพ้นเป็นอิสระหรือพ้นทุกข์ได้

ในทรรคนะของพระพุทธศาสนากระแสหลัก จตุคามรามเทพจัดว่าเป็นเทพ และเป็นเทพที่นับถือพระพุทธศาสนาในฐานะเป็นผู้คอยดูแลพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า และอาจจัดเป็นภุมมัญญูเทวดา เมื่อใช้เกณฑ์การจัดประเภทของเทพตามพระไตรปิฎก และกลุ่มบุคคลผู้ที่นับถือจตุคามรามเทพนั้น โดยสรุปได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. กลุ่มที่มีความเลื่อมใสศรัทธาในจตุคามรามเทพอย่างแท้จริง
2. กลุ่มที่มีความศรัทธาในจตุคามรามเทพเพราะหวังผลประโยชน์ตอบแทน
3. กลุ่มที่วางตัวเป็นกลางอาจจะศรัทธาแต่ไม่ได้แสวงหาหรือไปเข้าบูชา เหมือนสอง

กลุ่มข้างต้น หรืออาจจะไม่ได้ศรัทธาแต่ใช้จตุคามรามเทพในทางอื่นเช่น ห้อยเป็นเครื่องประดับ

ส่วนการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนในท่ามกลางกระแสจตุคามรามเทพ พบว่าพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่มีความเชื่อ ความศรัทธาในจตุคามรามเทพ เพราะหวังในอำนาจ ดลบันดาลของจตุคามรามเทพที่เชื่อว่า จะสามารถบันดาลสิ่งที่ตนต้องการให้สำเร็จได้ นั่นคือ ความร่ำรวย และความมีโชคลาภ ซึ่งเป็นการเข้าไปยึดถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และคาดหวังในอิทธิปาฏิหาริย์ หรืออำนาจเหนือธรรมชาติ ทำให้มีความประพฤติด้อยลงในทางประกอบความดี และสัมมาอาชีพ มีการแสวงหาผลประโยชน์จากจตุคามรามเทพในทางที่ผิด เช่น การสร้างจตุคามรามเทพปลอม การค้ากำไรเกินความเป็นจริง เป็นต้น นอกจากนี้ จตุคามรามเทพยังกระทบต่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ในประเด็นที่พระสงฆ์เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการสร้างจตุคามรามเทพ ทั้งการเป็นเจ้าของพิธีและการร่วมในพิธีกรรม ซึ่งถึงแม้จะไม่ผิดต่อพระวินัยโดยตรง แต่ก็จัดเป็นสิ่งที่น่าติเตียน (โลกวัชชะ) และเป็นการประพฤติน่าไม่เหมาะสมแก่สมณะสาธูป (อนาจาร) และเป็นการแสวงหา

ปัจจัยในการเลี้ยงชีพที่ไม่สมควร ดังนั้น การดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนในท่ามกลางกระแส
จิตศรัทธารวมเทพนั้นขัดต่อหลักการแห่งพระพุทธศาสนากระแสหลัก 5 ประการ คือ

1. ขัดหลักการฝึกฝนพัฒนาตนเองคือ หลักไตรสิกขา
2. ขัดต่อหลักมัชฌิมาปฏิปทา
3. ขัดหลักกรรมคือ การกระทำการให้สำเร็จด้วยความเพียรพยายามของตนเอง
4. ขัดหลักที่พึ่งอันสูงสุดคือ พระรัตนตรัย
5. ขัดต่อหลักศรัทธา

ส่วนวิธีในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากปรากฏการณ์จิตศรัทธารวมเทพนั้น มีแนวทาง ดังนี้

1. พระสงฆ์ต้องให้คำแนะนำสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจในหลักธรรมทางพุทธ
ศาสนาอย่างถูกต้อง และต้องอธิบายให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจว่า ควรทำอย่างไรจึงจะเหมาะสม
เกี่ยวกับปรากฏการณ์จิตศรัทธารวมเทพที่เกิดขึ้น

2. พุทธศาสนิกชนต้องพยายามแสวงหาความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องด้วยตัวเอง เพื่อการปฏิบัติที่ถูกต้อง

3. หน่วยงานของรัฐบาลต้องคอยให้ความช่วยเหลือในการเผยแพร่หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนาเพื่อเป็นการปลูกฝังค่านิยม และความเชื่อที่ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
แก่ประชาชน และควรมีหน่วยงานในการตรวจสอบการสร้างวัดถุมงคลต่างๆ

กล่าวโดยสรุป คือ พุทธศาสนิกชนทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ต้องทำหน้าที่ของตนเอง
ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด นั่นคือ คฤหัสถ์ต้องประพฤติตนเป็นพุทธบริษัทที่ดี ดำรงตนอยู่
ในอุบาสกธรรม หรือองค์คุณของอุบาสก อุบาสิกา 5 ประการ ดังนี้

1. มีศรัทธา เชื่อมีเหตุผล มั่นใจคุณพระรัตนตรัย
2. มีศีล อย่างน้อยดำรงตนได้ในศีล 5
3. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล มุ่งหวังผลจากการกระทำ มิใช่จากโชคกลาง
หรือสิ่งที่ตื่นกันไปว่าชาลังค์ดีสิทธิ์
4. ไม่แสวงหาทักษิไฉนอื่นนอกหลักทางพระพุทธศาสนา
5. เอาใจใส่ทะนุบำรุงและช่วยกิจการพระพุทธศาสนา

ฝ่ายบรรพชิต คือ พระสงฆ์ ต้องรู้จักพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ มีคุณสมบัติที่ดี เข้าใจ
หลักพระพุทธศาสนา และสามารถสั่งสอนคนอื่นได้ กล่าวโดยสรุป พระภิกษุสามเณรต้อง
ประกอบด้วยคุณสมบัติ 3 ประการ ดังนี้

1. คุณสมบัติภายในตัวเองคือ มีความรู้ ความเข้าใจหลักพระพุทธศาสนา และ
ประพฤติดีปฏิบัติถูกต้องตามธรรม

2. คุณสมบัติที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่นคือ มีความรู้ความสามารถและมีน้ำใจที่จะบอกกล่าวแนะนำชี้แจงสั่งสอนหลักธรรม หลักพระศาสนาแก่ผู้อื่น

3. คุณสมบัติที่จะปฏิบัติต่อพระศาสนาคือมีสามารถที่จะแสดงหลักการของพระพุทธศาสนา แก่ไขก่าราบคำสอนที่ผิดพลาด และคำกล่าวร้ายต่างๆ ให้สำเร็จได้โดยถูกต้อง

นอกจากนั้น ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ต้องดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท มีสติอยู่ตลอดเวลา และทุกสถานที่ หรือการสำรวมระวังไม่ให้ความเสียหายเกิดขึ้น และหาโอกาสในการกระทำความดีงามให้เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อทำได้อย่างนี้ย่อมได้ชื่อว่า เป็นพุทธศาสนิกชนที่สมบูรณ์ มีความมั่นคงในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งไม่หวั่นไหวต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไม่ว่า จะเป็นจตุคามรามเทพหรือสิ่งอื่นใดก็ตาม

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. สถาบันและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมในสังคมไทยคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ต้องมีมาตรการในการจัดการกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อความศรัทธาของคนในสังคมโดยการให้คำแนะนำ และคำอธิบายที่ถูกต้อง ไม่ใช่ร่วมกันแสวงหาผลประโยชน์จากปรากฏการณ์เหล่านั้นดังเช่น กรณีจตุคามรามเทพ

2. พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของพุทธศาสนิกชนต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นผู้ดำเนินการประพฤติปฏิบัติตามหลักพระพุทธานุญาตอย่างถูกต้อง

3. รัฐต้องให้การสนับสนุนการศึกษาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ในทุกระดับของการศึกษา

4. สื่อมวลชนทุกแขนงในฐานะเป็นผู้ตรวจสอบและให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ต้องมีจริยธรรม นำเสนอข่าวสารที่เป็นจริงไม่กล่าวอ้างจนเกินไปและต้องมีความเป็นกลางเพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

5. รัฐต้องมีมาตรการทางกฎหมายโดยตรงเพื่อดำเนินการกับผู้แสวงหาผลประโยชน์จนละเลยกุศลเจตนาและคุณค่าความเป็นมนุษย์เช่น กลุ่มนายทุนที่เข้ามาอาศัยชื่อวัดและพระภิกษุบางรูปดำเนินการสร้างจตุคามรามเทพเพื่อประโยชน์ของตัวเองซึ่งเข้าข่ายการใช้มนุษย์เป็นเครื่องมือในการหาผลประโยชน์ให้ตนเองอันเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

5.2.2 ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาในการวิจัยต่อไป

1. ปราบฏการณ์จตุคามรามเทพนั้นมีลักษณะคล้ายกับลัทธิพิธีเจ้าแม่กวนอิมและลัทธิพิธีเสด็จพ่อ ร. 5 ดังนั้น จึงควรศึกษาถึงรูปแบบ ลักษณะ วิธีการ และหลักคุณธรรม จริยธรรมของจตุคามรามเทพ โดยการเปรียบเทียบกับลัทธิพิธีเจ้าแม่กวนอิม และลัทธิพิธีเสด็จพ่อ ร. 5 ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

2. จตุคามรามเทพนั้นเกิดจากไสยศาสตร์ คือ การทรงเจ้าเข้าผี และไสยศาสตร์นั้นในพุทธศาสนายังเป็นดิรัจฉานวิชาหรือพาหิรวิชา ดังนั้น จึงควรศึกษาในเรื่องดิรัจฉานวิชา หรือพาหิรวิชาในทัศนะพุทธศาสนา